

Ю.Г. Куцан, д-р техн. наук
Академія технологічних наук України
(Україна, 03187, Київ, просп. Академіка Глушкова, 42,
тел./факс (044) 5266181, 5265443, e-mail: ats@immssp.kiev.ua)

Експертний висновок щодо проекту Закону України «Про ринок електричної енергії України»

Представлений на експертизу проект Закону України «Про ринок електричної енергії України» (далі — Законопроект) належить до глобальних нормативно-правових актів, який повністю демонтує існуючу систему взаємовідносин між суб'єктами господарювання в енергетичній галузі України.

Основним питанням, вирішення якого покладається на зазначений Законопроект, є створення ринку електричної енергії України, а саме, створення ринкових умов функціонування енергетичної галузі України на засадах балансування інтересів суспільства та суб'єктів господарювання різних форм власності.

Представлений Законопроект є складовою частиною процесу реалізації Третього Енергетичного Пакету. Законопроект подано Кабінетом Міністрів України на розгляд до Верховної Ради України та зареєстрований за № 1496 від 10.03.2016 р. У зв'язку з відставкою уряду Законопроект повторно передано на розгляд до Верховної Ради України, що створює умови для його більш ретельного розгляду (реєстр. № 4493 від 21.04.2016 р.).

Проведена експертиза зазначеного Законопроекту виявила наступне:

1. Одним із основних недоліків Законопроекту є великий обсяг текстового матеріалу, представлений на 152 сторінках технічного тексту, що робить документ важкосприйнятним.

Законопроект переобтяжений великою кількістю документів, компільованих з інших нормативно-правових актів, які в даному випадку не несуть законодавчої складової і можуть бути вилучені із тексту. Складається враження штучного завищення масиву текстових документів. Як приклад, можна розглядати включення таких документів: «Приєднання електроустановок до електричних мереж» та «Охоронні зони об'єктів електроенергетики та охорона об'єктів електроенергетики». Зазначені статті не корелюються із створенням ринкових умов і при необхідності можуть бути оформлені у вигляді технічних регламентів, та винесені у додаток до зазначеного Законопроекту. Це стосується і документа «Визначення термінів». Стаття перевантажена загальновідомими термінами, які використовуються по своєму прямому призначенню і не потребують додаткових пояснень.

© Ю.Г. Куцан, 2016

2. Як з'ясувалось, проект Закону України «Про ринок електричної енергії України» перебирає на себе значну частку законодавчої ініціативи діючого Закону України «Про електроенергетику».

Таким чином, зроблено спробу припинити дію базового Закону, на якому впродовж років незалежності сформовано енергетичне законодавство України. Від базового Закону «Про електроенергетику» походять всі інші законодавчі акти в енергетичній сфері. Закон «Про ринок електричної енергії України» не є винятком, і відповідно до існуючих правил він повинен бути похідним від базового Закону.

Слід зазначити, що об'єднання різних нормативно-правових актів в один законодавчий документ порушує правила законотворчої діяльності і не відповідає Методичним рекомендаціям щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормативно-проектної техніки (Постанова колегії Міністерства юстиції України від 21.10.2000 № 41).

Д о в і д к о в о: Відповідно до п. 6 Методичних рекомендацій у галузеві законопроекти не включаються норми, які не є предметом цих законів. У даному разі використовується відсылна (бланкетна) норма для суміжних нормативно-правових актів, а саме достатнім є посилання на статті діючих нормативно-правових актів.

В той же час, всупереч Методичним рекомендаціям, значну кількість документів із діючого Закону «Про електроенергетику» як в копійкованому вигляді, так і без змін перенесено до проекту Закону «Про ринок електричної енергії України».

Перелік статей, перенесених до Законопроекту без змін:

- *Стаття 9. «Державний енергетичний нагляд в електроенергетиці».*
- *Стаття 10. «Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у відношеннях із суб'єктами електроенергетики».*
- *Стаття 16 (11). «Антимонopolні обмеження».*
- *Стаття 20 (14). «Охорона навколишнього природного середовища».*
- *Стаття 21 (12). «Особливості умов праці в електроенергетиці».*
- *Стаття 22 (13). «Страйки на підприємствах електроенергетики».*

Перелік зазначених статей не повний і може бути продовженим. Нумерація статей відповідає Закону «Про електроенергетику», в дужках — Законопроекту.

3. Як правило, у вступній частині законопроектів, визначається мета. Визначення мети є одним із головних питань при розробці будь-якого законопроекту. Саме визначена мета регламентує подальшу послідовність дій для її досягнення. Норми, які включаються до Законопроекту, обов'язково вивіряються на відповідність визначеній меті.

Однак у зазначеному Законопроекті мета чітко не визначена, тому представлений до розгляду матеріал Законопроекту викладено без логічної послідовності, що створює труднощі для його аналізу і правильного розуміння.

Д о в і д к о в о: У Законопроекті мету викладено у вигляді окремих рекламних висловів, логічно не пов'язаних між собою. Викликає великі сумніви доцільність використання деяких висловів, наприклад «Мінімізація витрат на постачання електричної енергії», «Мінімізація негативного впливу на навколишньо-природне середовище».

Якщо останній вислів не має прямого відношення до Законопроекту, то вислів «мінімізація витрат...» вводить енергетичну громадськість в оману.

Створення чисельного апарату по забезпеченню функціонування пропонуємої моделі енергоринку, яка передбачає створення п'яти індивідуальних енергоринків, приведе до суттєвого збільшення витрат на постачання електроенергії.

Беручи до уваги наведене вище, вступну частину Законопроекту з визначенням мети пропонується прийняти у наступній редакції:

«Метою цього Закону є створення ринкових умов функціонування енергетичної галузі України на засадах балансування інтересів суспільства та суб'єктів господарювання в енергетичній галузі з обов'язковим забезпеченням соціально-економічних потреб населення.

Зазначений Закон визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку електричної енергії.

Закон регулює відносини між учасниками ринку щодо купівлі-продажу електроенергії, включаючи виробництво, передавання, розподіл та споживання електричної енергії.

Дія цього Закону поширюється на підприємства, що виробляють, транспортують і постачають електричну енергію та надають послуги з диспетчерського управління ОЕС України незалежно від форм власності суб'єктів господарювання».

4. Прослідковується процес руйнування існуючої структури управління електроенергетичною галуззю. Міністерство, яке є центральним органом виконавчої влади і на законодавчому рівні визначене відповідальним за формування державної політики в енергетиці, практично виключено із процесу функціонування нової моделі енергоринку.

В Законопроекті зазначена функція повністю передається незалежному Регулятору. Контрольні функції, які здійснюються інспекціями з експлуатації електричних станцій і мереж та енергетичного нагляду за режимами споживання, відокремлюються від Міністерства і реорганізуються в центральний орган виконавчої влади.

5. Запропонована модель енергоринку занадто громіздка. Впровадження п'яти видів ринків та дев'ятнадцяти видів договорів викликає великі сумніви щодо їх впровадження без збитків та втрат.

6. Обслуговування нової моделі енергоринку потребує великої чисельності спеціалізованого персоналу. Саме на цей персонал лягає відповідальність за укладання і супровід великої кількості договорів (сотні тисяч).

Виникає загроза, що чисельність спеціалізованого персоналу по обслуговуванню запропонованої моделі енергоринку перевищить чисельність технічного персоналу, що неминуче приведе до підвищення тарифів.

7. В Законопроекті не виписаний алгоритм роботи з визначенням взаємозв'язку між суб'єктами господарювання та секторами енергоринку.

8. В Законопроекті відсутній механізм боротьби з приватними монополіями. Виникає питання, як забезпечити справедливу конкуренцію між виробниками електричної енергії, якщо 70% генерації знаходиться в руках одного приватного монополіста. Не кращі справи й у розподільчих мережах, адже всі обленерго поділені між олігархічними групами.

9. В Законопроекті не виписана законодавча ініціатива щодо забезпечення соціально-економічних потреб населення, включаючи його захист від необгрунтованого підвищення тарифів на електроенергію.

10. Привертає увагу легкість, з якою автори підійшли до формування прикінцевих і перехідних положень. Встановлений перехідний період до 1 січня 2019 року для нашої країни є занадто коротким (нереальним).

Доцільним також є встановлення термінів підготовки понаднормативних актів, які створюють технічну базу впровадження нової моделі енергоринку.

У Європі впровадження нової моделі енергоринку здійснювалось протягом 7—10 років і супроводжувалось суттєвим зростанням тарифів для споживачів.

11. Законопроект практично не забезпечений фінансово-економічним обґрунтуванням. Обґрунтування, яке є в пояснювальній записці не відповідає реаліям, адже реалізація Законопроекту потребує суттєвих державних коштів та трудових ресурсів.

12. Прогноз результатів реалізації Законопроекту викладено у стилі переможної реляції і потребує суттєвого доопрацювання з урахуванням досліджень взаємодії різних суб'єктів господарювання.

Рекомендації:

1. Здійснити доопрацювання Законопроекту з урахуванням викладених пропозицій та зауважень.

2. При доопрацюванні Законопроекту керуватись документом «Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормативно-проектної техніки (Постанова колегії Міністерства юстиції України від 21.10.2000 № 41)».

3. Визначити реальний термін впровадження Законопроекту в цілому та впровадити поетапний принцип реалізації нової моделі енергоринку.

4. Подання Законопроекту на розгляд до Верховної Ради України здійснити пакетом разом з іншими підзаконними актами, які потребують затвердження.

5. Закон України «Про електроенергетику» залишити в базі діючих нормативно-правових актів. При необхідності внести у зазначений Закон зміни та доповнення.

6. Надати результати техніко-економічного обґрунтування та наслідків, пов'язаних з впровадженням Законопроекту.

7. Привертає увагу несвоєчасність впровадження Законопроекту. В умовах продовження воєнних дій на Сході України та економічної кризи глобальні зміни функціонування енергетики України є неприпустимими, тому що це суттєво вплине на енергетичну безпеку країни.

Експертний висновок заслухано на засіданні Громадської ради при Міністерстві енергетики та вугільної промисловості України. (протокол від 21.04.2016, № 19 (24)-2016 (додаток 3)) та на призидії Академії технологічних наук України (протокол від 26.04.2016 р., № 10-2016).

КУЦАН Юлій Григорович, д-р техн. наук, Заслужений енергетик України, академік Академії технологічних наук, Голова секції «Технології в енергетиці», заст. голови Громадської ради при Міненерговугілля України, Голова комісії з питань науково-технічного розвитку ПЕК.